

Živa Kham Omahen*

Trans aequora abiit Chloe¹

Miklavževanje pri frančiškanih nekje sredi osemdesetih. Na koncu kratke igrice (ne vprašajte me, o čem je govorila, kdo je igral ali v katerem jeziku, ker ne vem) sem imela mini vlogo – stopila sem na oder in rekla: "Plaudite, cives!"² Zdelo se mi je blazno fino.

Naslednjo jesen, morda eno kasneje, sem se znašla na Teološki fakulteti v Ljubljani v neki učilnici, ker se je začel krožek za osnovnošolske veroukarje ljubljanskih župnij. Tam je bilo še kakih deset otrok moje starosti iz cele Ljubljane. Nismo se poznali, sedeli smo v starih dolgih klopih in gledali na velikansko zeleno tablo (ali pa je bila morda še črna?). Uporabljali smo navadno belo kredo. V prostoru ni bilo tekoče vode, gobo smo hodili splakovat ven iz razreda na desno v stranišče. Za katedrom je v tistih ponedeljkovih in četrtekovih urah bival prijazen frančiškan, ki sem ga najbrž malo poznala že od prej, ker je bil tetin sošolec na fakulteti in je stanoval v "moji" župniji. Dobili smo knjige in začela se je moja latinska pustolovščina ...

Takole je zapisal naš učitelj:

»Spomin na latinščino za osnovnošolce na Teološki fakulteti 1986–1989

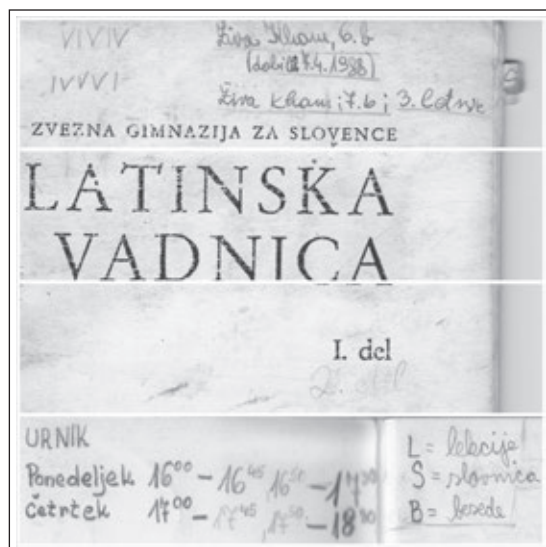
Ko je v osemdesetih letih latinščina vedno bolj usihala v javnem državnem šolstvu, se je prebudila privatna pobuda nekdanjih klasikov, ki so želeli v slovenskem prostoru odpreti vsaj drobno špranjo za izzive antike. Ker sredi osemdesetih niso bile možne niti sanje o klasični gimnaziji, so si g. Justin Stanovnik, prof. Erika Mihevc Gabrovec in njuni prijatelji zamislili skromno vzporedno strukturo dopolnilnega šolstva, ki bi bila podobna sobotnim slovenskim šolam v Argentini. V teh dodatnih šolskih urah naj bi se učencem in dijakom podajalo znanje klasičnih jezikov, materinščine s književnostjo in zgodovine, seveda z malo drugačnega vidika, kot je to podajal režimski učni načrt. Začeli naj bi v višjih razredih osnovne šole, kjer bi učencem ponudili klasična jezika, na gimnazijski ravni pa bi se pridružile še druge vsebine.

Tako se je za začetek oblikoval skromen razred dobrega ducata petošolcev, podpisanega pa so omenjeni pobudniki nagovorili, da bi poleg študija na Filozofski in Teološki fakulteti prevzel še poučevanje najprej latinščine,

* Živa Kham Omahen, absolventka latinskega in slovenskega jezika, učiteljica latinščine na OŠ Šentvid v letih 2011/12–2014/15, Ljubljana, e-pošta: zivakham@gmail.com

1 *My Bonnie Lies over The Ocean*, priljubljena škotska tradicionalna ljudska pesem.

2 „Ploskajte, ljudje!“ je značilna fraza na koncu antičnih dram.

*Učbenik: naslovnica in zapis urnika na notranji strani platnic
(hrani Živa Kham Omahen).*

potem pa še grščine. Skupina, ki se je tako oblikovala leta 1986, se je dobivala dvakrat tedensko na Teološki fakulteti, ki je prijazno odstopila učilnico v kotu v drugem nadstropju. Prof. Gabrovčeva je priredila učbenik, ki so ga preprosto razmnožili v kakih dvajsetih izvodih, poleg tega pa mi je uspelo v predinternetnem obdobju najti še kar nekaj drugih pedagoških gradiv za popestritev pouka. Skupina se po skoraj tridesetih letih še vedno občasno srečuje, saj so se med nami stkale močne vezi.

Drugo skupino je leto kasneje prevzela kolegica Helena Zabukovec, potem pa se je naenkrat odprla možnost prave klasične gimnazije v Šentvidu in naša mala latinska šola se je tako rekoč prelevila v eno najprestižnejših slovenskih gimnazij. Obe skupini sta dokončali štiriletni pouk latinščine z nekaj osnovami grščine, danes pa se tistih latinofobnih časov samo še spominjamo, seveda brez sleherne nostalgije. Učitelj in učenci smo ponosni, da smo v klasiki neprijaznih časih vendarle ohranjali živ plamenček antike v slovenskem prostoru.«

fr. Miran Špelič OFM

Najbrž nihče od nas, petošolcev, ni vedel za to ozadje, vsaj jaz gotovo ne. Zame je bil to prostor, kjer sem se imela lepo, domače naloge sem večinoma rada in z veseljem pisala. Ne spomnim se, da bi me kaj motilo, ker sem od Tržaške ceste do Teološke fakultete morala peš, tja grede sama, nazaj grede pa smo nekateri do Prešernovega trga hodili skupaj z učiteljem, ki je imel tako dolg korak, da smo ga komaj dohitevali, včasih se je zdelo, da tečemo za njim. Ure so me pritegnile. Ko danes gledam na tisti

Prve pesmi in molitve v latinščini
(hrani Živa Kham Omahen).

Koprive,⁴ sem si sliko izposodila in jo ustrezno dopolnila. Ko smo sklanjali samostalnike prve in druge deklinacije in se nam je zataknilo pri genetivu plurala, nam je nevsiljivo ponudil mnemotehnično sredstvo. Povedal nam je zgodbo o učencih, ki so si pri tem sklonu prišepetavali bodisi "rum iz Amerike" bodisi "rum iz Oceanije". Ko smo povezali, da z ameriškim rumom namigujejo na končnico -arum⁵ in z oceanskim na končnico -orum,⁶ se nam ni več zatikalo. Meni se je ta anekdota tako vtisnila v spomin, da si ne morem pomagati in jo pripovedujem svojim učencem (pri peti deklinaciji dodam rum iz Evrope). Taki vložki razbremenijo učence, ko se soočajo z novo snovjo, in jim pomagajo pri pomnjenju. Naslove je vedno podčrtal na čisto poseben način, črta je imela dve umetelni zanki, na vsaki strani po eno.

Od prvega dne smo ure začeli in zaključevali z molitvijo – v latinščini. Prva, ki smo se je (na)učili, je bila molitev *Pater noster*⁷ sledila ji je *Ave Maria*,⁸ kasneje še druge. Včasih smo zmolili v obliki pesmi, v postnem času *Stabat mater*,⁹ v adventu *Adeste Fideles*,¹⁰ ob koncu ure pa ponavadi *Salve Regina*.¹¹ Teh se spomnim, našla sem jih tudi v svojem prvem zvezku.

4 Silvo Kopriva: *Latinska slovnica*.

5 -arum je končnica v rodilniku množine prve a-sklanjatve, npr. *rosarum* (vrtnic).

6 -orum je končnica v rodilniku množine druge o-sklanjatve, npr. *malorum* (jablan).

7 Očenaš

8 Zdravamarija

9 Mati žalostna je stala

10 Hitite, kristjani

11 Pozdravljena, kraljica

Peli pa smo tudi ljudske, npr. slovensko Na planincih in škotsko *My Bonnie Lies Over The Ocean*:

Sol in montibus splendebat, (ter)
ubi semper placidumst.
Flores albi ibi florebant, (ter)
/.../

Trans aequora abiit Chloe.
Abest Chloe longissime.
Trans aequora abiit Chloe.
Reddas, amata Chloe!
Ref. Reddas, reddas, o reddas,
Amatam mihi, mihi!

Ne vem, od kod učitelju latinski prevod (sumim, da je *Na planincih* njegovo delo), mislim pa, da se je nam zdelo fino, ker smo znali peti v latinščini. Morda mi je petje ostalo v spominu zato, ker takrat v šolah pri pouku ni bilo pogosto (no, pri angleščini smo se naučili pesem ali dve), morda pa preprosto zato, ker je bilo prijetno. Najbrž je to ena tistih stvari, ki moj spomin na osnovnošolsko latinščino ohranjajo živ.

Fr. Miran Špelič je od nas pričakoval redno delo, sodelovanje in pridno pisanje domačih nalog, ki smo jih skupaj pregledovali. Nagradil pa nas je z legendami in razlagami grško-rimskega Olimpa, petjem pesmi in branjem latinskih stripov. Bil je strog, ampak pravičen. Radi smo ga imeli. Nekateri so celo nehali hoditi k latinščini, ko nas ni več učil;¹² so rekli, da je preveč drugače.

Zgodbe o Romulu in Remu, goseh, ki so rešile Rim, ropu Sabink in mnoge druge so nas pritegnile, radi smo jih poslušali, v zvezke smo zapisali bistvene dele vsebine. Učitelj nam je pripovedoval o življenju Rimljanov, o njihovih duhovnikih in o družinah, bogovih in književnosti. Danes vem, da je to klasičen repertoar vsakega pouka latinščine, takrat pa je bila to zame predvsem prijetna in zanimiva vsebina. Seveda smo se srečevali tudi s heksametri.

V sedmem razredu (tretje leto) smo se poleg latinščine začeli učiti tudi grščino. Ko smo obvladali alfabet, smo se lotili slovnice in prevajanja prvih stavkov. Neko uro smo dobili lističe velikosti A5, na katerih sta bila dva stolpca: na levi alfabet, na desni latinica. Mislim, da nas je vse malo presenetilo, morda celo šokiralo. Ampak učitelj se ni dal. Začeli smo brati tiste zavozlane grške črke, si lomili jezike in se počasi prebijali skozi besede. Potem ko je bil prebran grški stavek, smo na desni prebrali latinskega. In kmalu pogruntali, kam pes taco moli. Brali smo začetek Janezovega evangelija v obeh klasičnih jezikih! Primerjalno.

Še danes mi je pri srcu naš učbenik. Opremila sem si ga z nekakšnimi zavihki, koščke papirja sem prilepila na rob tako, da so štrleli ven in sem jih lahko hitro prijela, potem pa enostavno preskakovala med lekcijo, slovnico in slovarčkom. Seveda je zdaj

12 Včasih so fr. Mirana nadomeščali, spomnim se Brede Čop, Roberta Petkovška in Helene Zabukovec, ki je učila skupino za nami. V osmem razredu in v prvi gimnaziji pa so nas učili drugi. Mislim, da nas je (poleg svoje skupine) v osmem razredu (četrto leto) učila Helena Zabukovec. Leto kasneje (naša prva gimnazija, peto leto) pa je obe skupini najbrž prevzela Irena Česnik.

Alfabet in začetek Janezovega evangelija: „Na začetku je bila beseda ...” (hrani Živa Kham Omahen).

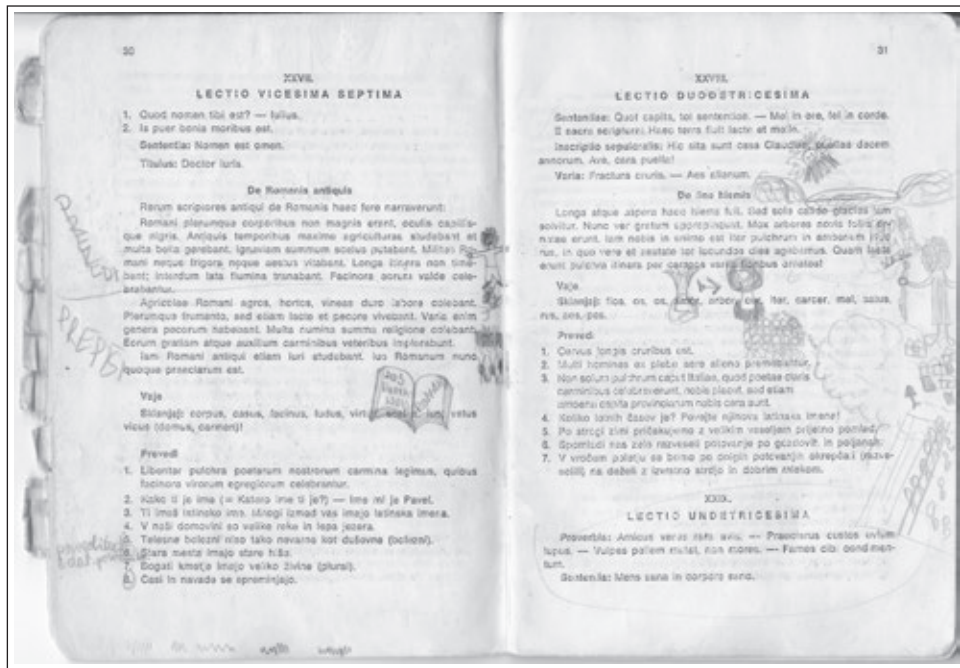
čisto zmahan in neugleden, pa počekan in mestoma ne več dobro berljiv, ker so črke že zlizane. Kljub temu je fin, pa prijetne spomine zbuja. Všeč so mi bile kratke zgodbe v lekcijah. Včasih sem katero od njih ilustrirala.

V drugem zvezku učbenika sem na platnici našla napisan urnik: ponedeljek od 16.00 do 16.45 in od 16.50 do 17.30, četrtek od 17.00 do 17.45 in od 17.50 do 18.30. Saj res! Odmori. Ko se danes v mislih vračam v tisti čas, se mi zdi zelo zanimivo, da smo med odmori oddirjali na fakultetno dvorišče in navdušeno igrali košarko. Celo jaz, ki nikoli nisem bila izrazito športen primerek. Pa še uživala sem pri tem! Po- leg latinske *My Bonnie* je to eden mojih prvih spominov na osnovnošolsko latinščino.

In radi smo prihajali! Zakaj? Najbrž zaradi družbe, izredno zanimivih ur in vsebine, odličnega učitelja, odmorov pod koši, morda malo zaradi staršev.

Prav posebno mesto v mojem spominu pa ima naš "latinski" potep po Rimu. Nekaj let pozneje nas je šest obiskalo učitelja med njegovim podiplomskim študijem, bivali smo kar v samostanu in skupaj taval po večnem mestu. Bilo je čisto posebno potovanje, ki nas je močno povežalo; hkrati pa smo se kar tako, mimogrede, naučili še mnogo novega o Rimu, Rimljanih, antiki in o življenju.

Ta naša "teološka" latinščina res ni bila kar tako! Prek nje in dveh sošolcev sem spoznala moža. Bila je pestra in zabavna in dragocena in polna – in sploh ni bila mrtva! Med nami je spletna tako močne vezi, da imamo še vedno stike, nekateri smo postali prav tesni prijatelji. In dragocena so naša (občasna) srečanja ... Ja, zdaj me je pa preplavila želja po srečanju ...

Tukaj kukate v mojo knjigo ob koncu šestega razreda (hrani Živa Kham Omahen).

Na obisku pri učitelju med njegovim podiplomskim študijem v Rimu. Fotografija je nastala 1. maja 1995, tik pred odhodom domov, pred samostanom sv. Izidorja, kjer so nas gostili irski bratje frančiškani (hrani Živa Kham Omahen).